ΒΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Επιμέλεια: Αλέξης Κόκκος

Παρακάτω παρουσιάζονται τα βιβλία για την εκπαίδευση ενηλίκων που συγκροτούν μια βασική βιβλιογραφία. Τα πιο σημαντικά από εκείνα της ξένης βιβλιογραφίας παρουσιάζονται πιο αναλυτικά, στο τέλος αυτής της βιβλιογραφίας, ως «Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη».

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αμίτσης Γ., *Θεσμοί και πολιτικές επαγγελματικής κατάρτισης, Παπαζήσης, Αθήνα, 2000.*

Βαϊκούση Δ., Βαλάκας Ι., Κόκκος Α., Τσιμπουκλή Α., *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Εκπαιδευτικές Μέθοδοι, Ομάδα Εκπαιδευομένων, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα, 1999.*

Βασιλείου Γ. και Β., *Πολιτισμικές Παραλλαγές στη Διεργασία της Ομάδας, Σειρά Επικοινωνιών του Α.Κ.Μ.Α., Νο 23, 1974. Ελληνική προσαρμογή του: Vassiliou V. & G., Variations of the Group Process across Culture. Int'l Journal of Group Psychotherapy, Vol.24, No.1. Int'l University Press, New York, January 1974.*

Βασιλείου Γ. και Β., *Εισαγωγικά Στοιχεία Επάνω στις Κοινωνικοεκπαιδευτικές Εφαρμογές που έχουν οι Τεχνικές Ομάδας, Σειρά Επικοινωνιών του Α.Κ.Μ.Α., Νο132, Τεχνική Έκθεση XVIII, Αθηναϊκό Κέντρο Μελέτης του Ανθρώπου, 1975.*

Βεργίδης Δ., *Υποεκπαίδευση, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτιστικές διαστάσεις, Ύψιλον/βιβλία, Αθήνα, 1995.*

Βεργίδης Δ., *Σχεδιασμός προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων για ειδικές κοινωνικές ομάδες, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα, 2000.*

Βεργίδης Δ., Λιοναράκης Α., Λυκουργιώτης Α., κ.ά., *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Θεσμοί και Λειτουργίες, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα, 1998.*

Βεργίδης Δ., Fay R. κ.ά., *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Κοινωνική και Οικονομική Λειτουργία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα, 1999.*

Βεργίδης Δ., Καραλής Θ., *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Σχεδιασμός Οργάνωση και Αξιολόγηση Προγραμμάτων, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα, 1999.*

Βεργίδης Δ., Καραλής Θ., *Οι εξελίξεις στην εκπαίδευση ενηλίκων στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1989-1999, στο Μπαγάκης Γ. (επιμ.) Ο εκπαιδευτικός και η ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2003.*

Γαλάνης Γ., *Ψυχολογία της (επι)μόρφωσης ενηλίκων. Θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις, Παπαζήση, Αθήνα, 1993.*

Γαλάνης Γ. (Επιμ.), *(Επι)μόρφωση ενηλίκων: Μέθοδοι και παραδείγματα, Παπαζήση, Αθήνα, 1995.*

Γκιάστας Γ., *Η ψυχολογία ομάδων στην εκπαίδευση ενηλίκων, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα, 2000.*

Δημητρόπουλος Ε., *Αξιολόγηση Προγραμμάτων Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, Γρηγόρης, Αθήνα, 1997.*

Δημουλάς Κ., Σιδηρά Β., Γαλατά Β., *Συμμετοχική μεθοδολογία εκπαίδευσης ενηλίκων, ΙΝ.Ε./Γ.Σ.Ε.Ε., Αθήνα, 1995.*

Ζευκλίδης Α., *Τα Εποπτικά Μέσα Διδασκαλίας, Γρηγόρης, Αθήνα, 1989.*

Καραλής Θ., *Η εξέλιξη του δικτύου της Λαϊκής Επιμόρφωσης κατά την περίοδο 1989-1999, αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών, 2002.*

Κέντρο Μελετών και Αυτομόρφωσης, *Για μια Απελευθερωτική Αγωγή,ΚΕ.ΜΕ.Α, Αθήνα, 1985.*

Καραλής Θ., *Αξιολόγηση προγραμμάτων εκπαίδευσης ειδικών κοινωνικών ομάδων, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα, 2000.*

Κόκκος Α., *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Το πεδίο, οι Αρχές Μάθησης, οι Συντελεστές, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα, 1999.*

Κόκκος Α., Χριστοφιλοπούλου Ε., *Αξιολόγηση του προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Ε.Τ.Ε., Αθήνα, 1995.*

Κόκκος Α, *Μετασχηματισμός των στάσεων και ο ρόλος του εμψυχωτή, Π.Τ.Δ.Ε., Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα, 2000.*

Κόκκος Α., *Συνθετική έκθεση για την εφαρμογή "Δεικτών Ενδυνάμωσης" σε Προγράμματα για την Αντιμετώπιση του Κοινωνικού Αποκλεισμού, Ε.Ι.Ε., Αθήνα, 2000.*

Κόκκος Α. (επιμ.), *Διεθνής Συνδιάσκεψη για την Εκπαίδευση Ενηλίκων, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2002.*

Κόκκος Α., Λιοναράκης Α., *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Σχέσεις διδασκόντων - διδασκομένων, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα, 1998.*

Λιοναράκης Α. (Επιμ.), *Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Προπομπός, Αθήνα, 2001.*

Μπαμπανέλου Δ., Μπέτζιου Ν., *Διαστάσεις και Προοπτικές της Συμμετοχικής Μεθοδολογίας στην Εκπαίδευση Ενηλίκων, ΙΝ.Ε./Γ.Σ.Ε.Ε., Αθήνα, 1999.*

Ντεμουντέρ Π., Βαρνάβα-Σκούρα Τζ., Βεργίδης Δ., *Η Λαϊκή Επιμόρφωση στην Ελλάδα: Αξιολόγηση των επιμορφωτικών δραστηριοτήτων, ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Γ.Γ.Λ.Ε., Αθήνα, 1984.*

Ομάδα Εργαστηρίου Πολυμέσων Τμήματος Πληροφορικής Α.Π.Θ., *Multimedia στη θεωρία και την πράξη, Τζιόλας, Θεσσαλονίκη, 1996.*

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο - PETRA, *Μαθήματα παιδαγωγικής επιμόρφωσης εκπαιδευτών της βιομηχανίας και του Ο.Α.Ε.Δ., Αθήνα, 1991.*

Πολέμη-Τοδούλου Μ., Βασιλείου Β. και Γ., *Η Διεργασία της Ομάδας δια μέσου της Πολιτισμικής Αλλαγής, Σειρά Επικοινωνιών του ΑΚΜΑ, No 250, 1998. Ελληνική Προσαρμογή του : Polemi -Todoulou, M., Vassiliou, V. & G., The Grouping Process Across Cultural Change, in Group, Eastern Group Psychotherapy Society, Vol.22, 2, 1998.*

Ρομπόλης Σ. κ.ά., *Η δια βίου Επαγγελματική Κατάρτιση στην Ελλάδα, ΙΝ.Ε./Γ.Σ.Ε.Ε., Αθήνα, 1999.*

Σιμάτος Α., *Τεχνολογία και Εκπαίδευση, Πατάκης, Αθήνα, 1995.*

Φραγκούλης Ι., *Δια Βίου Εκπαίδευση και Περιβαλλοντική Αγωγή. Διδακτικές προσεγγίσεις, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2003.*

Χασάπης Δ., *Ποιότητα στη Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση στην Ελλάδα, Μελέτες 1, Ε.Ι.Ε., Αθήνα, 1994.*

Χασάπης Δ., *Πρόσβαση, ποιότητα και εύρος της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης στην Ελλάδα, Ε.Ι.Ε., Αθήνα, 1994.*

Χασάπης Δ., *Έκθεση για την πρόσβαση στη συνεχιζόμενη κατάρτιση στην Ελλάδα, Μελέτες 4, Ε.Ι.Ε., Αθήνα, 1996.*

Χασάπης Δ., *Van den Berghe W., Αξιολόγηση της ποιότητας στην επαγγελματική κατάρτιση, CEDEFOP, Θεσσαλονίκη, 1998.*

Χασάπης Δ., *Σχεδιασμός, οργάνωση, εφαρμογή και αξιολόγηση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης: Μεθοδολογικές αρχές και κριτήρια, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2000.*

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Bloom B. S., Krathwohl D. R., *Ταξινομία διδακτικών στόχων, Κώδικας, Θεσσαλονίκη, Τόμος Α, 1986, Τόμος Β, 1991.*

Courau S., *Τα βασικά 'εργαλεία' του εκπαιδευτή ενηλίκων, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2000.*

Douglas T., *Η επιβίωση στις ομάδες, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1997.*

Freire P., *Πολιτιστική δράση για την κατάκτηση της ελευθερίας, Καστανιώτης, Αθήνα, 1977.*

Freire P., *Η αγωγή του καταπιεσμένου, Ράππας, Αθήνα, 1977.*

Goleman D., *Η συναισθηματική νοημοσύνη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1996.*

Goleman D., *Η συναισθηματική νοημοσύνη στο χώρο της εργασίας, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1999.*

Jaques D., *Μάθηση σε ομάδες, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2003.*

Keegan D., *Οι βασικές αρχές της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2001.*

Mager R. F., *Διδακτικοί στόχοι και διδασκαλία, Αφοι Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1985.*

Northedge A., *Οδηγός του Σπουδαστή, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2001.*

Noye D., Piveteau J., *Πρακτικός οδηγός του εκπαιδευτή, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2002 (2η έκδ.).*

Race Ph., *Το εγχειρίδιο της ανοικτής εκπαίδευσης, Μεταίχμιο, Αθήνα, 1999.*

Race Ph., *500 πρακτικές συμβουλές για την ανοικτή και ευέλικτη εκπαίδευση, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2001.*

Rogers A., *Η εκπαίδευση ενηλίκων, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2003 (2η έκδ.).*

Satir V., *Ανθρώπινη Επικοινωνία, Δίοδος, Αθήνα, 1989.*

Waltzlawick, P., *Η Γλώσσα της Αλλαγής, Κέδρος, Αθήνα, 1988.*

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ancelin A., *Le jeu de role, ESF, Paris, 1995.*

Bandura A., *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory, Pentice Hall, Englewood Cliffs, N. J., 1977.*

Barjou B., *Savoir transmettre son expertise et son savoir-faire, ESF, Paris, 1995.*

Barrier G., *La communication non verbale, ESF, Paris, 1995.*

Bazin R., *Organiser les sessions de formation, ESF, Paris, 1994.*

Belenky M., Clinchy B., Goldberger N., Tarule J., *Women's Ways of Knowing: The Development of Self, Voice and Mind, Basic Books, New York, 1986.*

Bloom B. et al., *Handbook of Formative and Summative Evaluation of Student Learning, McGraw-Hill, New York, 1971.*

Boud D., Miller N. (Eds), *Learning from Experience, SHRE/Open University Press, Buckingham, 1993.*

Boud D. (Ed), *Developing Student Autonomy in Learning, Kogan Page, London, 1988, 2nd ed.*

Bourgeois E., *Apprentissage et formation des adultes, PUF, Paris, 1996.*

Boutinet J.P., *L' immaturite de la vie adulte, PUF, Paris, 1998.*

Boyatzis R., Cowen S., Kolb.D. & Associates (Eds), *Innovation in Professional Education: Steps on a Journey from Teaching to Learning, Jossey-Bass, San Francisco, 1995.*

Brookfield S., *Becoming a Critically Reflective Teacher, Jossey-Bass, San Francisco, 1995.*

Brookfield S., *Understanding and Faciliating Adult Learning, Open University Press, Milton Keynes, 1986.*

Candy P., *Self-direction for Lifelong Learning, Jossey-Bass, San Francisco, 1991.*

Cantor J., *Delivering Instruction to Adult Learners, Wall and Emerson, Toronto, 2001.*

Cartwright D., Zander A. (Eds), *Group Dynamics: Research and Theory, Harper & Row, New York, 1968, 3rd ed.*

CEDEFOP, *Making Learning Visible, Thessaloniki, 2000.*

Coombs P. A., Ahmed M., *Attacking Rural Poverty: How Non-formal Education Can Help, John Hopkins University Press, Baltimore, 1974.*

Cross P., *Adults as Learners, Jossey-Bass, San Francisco, 1981.*

Douglas T., *A Handbook of Common Group Work Problems, Routledge, London, 1997.*

Edwards R., Raggatt P., *Small N., The Learning Society, Routledge, London, 1996.*

Edwards R., Hanson A., Raggatt P., *Boundaries of Adult Learning, Routledge, London, 1996.*

Edwards R., Raggatt P., *Adult Learners: Education and Training. Study Guide, The Open University, 1996.*

Eitington J., *The Winning Trainer, Gulf Publishing Company, Houston, 1996.*

Elias J., Merriam S., *Philosophical Foundations of Adult Education, Krieger, Huntington, N.Y., 1980.*

Ericson E., *Identity and the Life Cycle, Norton, New York, 1980.*

Fawbert F., *Using Video in Training, Crown, U. K., 1987.*

Forsyth, D. R., *Group Dynamics, Wadsworth Publishing Company, Belmont, 1999 (3rd ed.).*

Forsyth J. et al., *Preparing a Course, Kogan Page, London, 1997.*

Forsyth J. et al., *Planning a Course, Kogan Page, London, 1999.*

Freire P., Shor I., *A Pedagogy for Liberation, Bergin and Carvey, Connecticut, USA, 1987.*

Gillet J. Cl., *Formation a l' animation, L' Harmattan, Paris, 1994.*

Guillot J. F., *La formation au coeur de l' enterprise, RETZ, Paris, 1996.*

Hameline D., *Les objectifs pedagogiques, ESF, Paris, 1998.*

Holmberg B., *Theory and Practice of Distance Education, Routledge, London, 1989.*

Houle C., *Continuing Learning in the Professions, San Francisco, Jossey-Bass, 1980.*

Houle C., *The Literature of Adult Education, Jossey-Bass, San Francisco, 1992.*

Jarvis P., *Adult Learning in the Social Context, Croom Helm, London, 1987.*

Jarvis P., *Adult and Continuing Education: Theory and Practice, Routledge, London, 2000 (5th ed.).*

Jarvis P., *The Sociology of Adult and Continuing Education, Croom Helm, London, 1985.*

Kirkpatrick D., *Evaluating Training Programs, Berrett-Koehler Publishers, S. Francisco, 1998.*

Knowles M., *The Adult Learner: A neglected species, Gulf, Houston, 1990, 4th ed.*

Knowles M., *The making of an adult educator, Jossey Bass, San Francisco, 1989.*

Knowles M., *Andragogy in Action, Jossey-Bass, San Francisco, 1984.*

Knowles M., *The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy, Cambridge Books, New Jersey, 1988.*

Knox A., *Helping Adults Learn, Jossey-Bass, San Francisco, 1986.*

Knox A., *Adult Development and Learning, Jossey-Bass, San Francisco, 1977.*

Knox A., *Helping Adults Learn, Jossey-Bass, San Francisco, 1986.*

Kolb D., *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development, Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ, 1984.*

Ladousse G.P., *Role Play, Oxford University Press, Oxford, 1987.*

Lesne M., *Lire les pratiques de formation les adultes, Edilic, Paris, 1987.*

Lesne M., *Le travail pedagogique en formation des adultes, L' Harmattan, Paris, 1994.*

Luft J., *Group Processes: An Introduction to Group Dynamics, Palo Alto, Ca:*

Mayfield, 1970, 2nd ed.

Marc E., Garcia-Locqueneux J., *Guide des methodes et ptatiques en formation, RETZ, Paris, 1995.*

Maslow A. H., *Motivation and Personality, Harper and Row, New York, 1970.*

Merriam S. B., Caffarella R., *Learning in Adulthood, Jossey-Bass, San Francisco, 1999.*

Mezirow J., *Transformative Dimensions of Adult Learning, Jossey-Bass, San Francisco, 1991.*

Mezirow J. & Associates (Eds), *Fostering Critical Reflection in Adulthood, Jossey-Bass, San Francisco, 1990.*

Morgan A., *Improving Your Students' Learning, Kogan Page, London, 1995.*

Mucchielli R., *La dynamique des groupes, ESF, Paris, 1995.*

Ollivier B., *Communiquer pour enseigner, Hachette, Paris, 1992.*

Peretti A., *Encyclopedie de l' evaluation en formation et en education, ESF, Paris, 1998.*

Rae L., *Assessing Trainer Effectiveness, Gower, London, 1994.*

Rae L., *How to train the trainer, McGrow-Hill, U.S.A., 1997.*

Rogers C., *Liberte pour appendre, DUNOD, Paris, 1996.*

Rogers C., *Freedom to Learn for the 80's, Merril-McMillan, N. York, 1983.*

Rogers J., *Adults Learning, Open University Press, 1989, 3rd ed.*

Shor I., *Empowering Education, The University of Chicago Press, Chicago, 1992.*

Silberman M., *Active Training, Jossey-Bass, San Francisco, 1998.*

Smith P., *Group Processes and Personal Change, Harper & Row, London, 1980.*

Smith R., *Learning How to Learn. Applied Theory for Adults, Open University Press, 1988.*

Smith R. (Ed), *Theory Building for Learning How to Learn, Educational Studies Press, Chicago, 1988.*

Tight M., *Key Concepts in Adult Education and Training, Routledge, London, 1996.*

Tight M. (ed), *Adult Learning and Education: Education for Adult, The Open University Press, Croom Helm, 1983.*

Titmus C. J. (ed), *Lifelong Education for Adults: An International Handbook, Pergamon Press, 1985.*

Toupin L., *De la formation au metier, ESF, Paris, 1995.*

Watzlawick P. κ.ά., *Une logique de la communication, Seuil, Paris, 1972.*

Williams E., *So... you want to teach adults?, The Pippin Teachers Library, Ontario, 1996.*

Wlodkowsky R., *Enhancing Adult Motivation to Learn, Jossey-Bass, San Francisco, 1985.*

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΜΕΛΕΤΗ

[Με αστερίσκο επισημαίνονται τα βιβλία που έχουν θεμελιώδη σημασία για όποιον επιθυμεί να μελετήσει συστηματικά τα ζητήματα της εκπαίδευσης ενηλίκων].

Brookfield S., *Understanding and Faciliating Adult Learning, Open University Press, Milton Keynes, 1986.*
Το βιβλίο αυτό εξετάζει με τρόπο διεισδυτικό τη σχέση εκπαιδευτών-εκπαιδευομένων ως ένα πεδίο που δίνει δυνατότητες προσωπικής ανάπτυξης, αλλά και χαρακτηρίζεται συχνά από εντάσεις, άγχος, αβεβαιότητα, διαπραγμάτευση. Το βιβλίο περιέχει πολλές εύγλωττες μελέτες περίπτωσης.

Courau S., *Τα βασικά 'εργαλεία' του εκπαιδευτή ενηλίκων, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2000.*
Πρόκειται για ένα μικρό και πολύ πρακτικό βιβλίο. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται τα θεωρητικά θεμέλια της εκπαίδευσης ενηλίκων (βασικές παιδαγωγικές τάσεις, ο τρόπος με τον οποίο μαθαίνουν οι ενήλικοι, οι εκπαιδευτικές τεχνικές, ο σχεδιασμός διδακτικών ενοτήτων, ο συντονισμός και η εμψύχωση της ομάδας εκπαιδευομένων). Στο δεύτερο μέρος περιέχονται ασκήσεις, που επιτρέπουν στον αναγνώστη να αυτοεκπαιδεύεται.

*** Freire P.,** *Η αγωγή του καταπιεσμένου, Ράππας, Αθήνα, 1977.*
Πρόκειται για το κλασικό βιβλίο του Freire, το οποίο πρέπει να διαβάσουν όλοι όσοι ενδιαφέρονται για τη θεωρία της εκπαίδευσης ενηλίκων. Συνοψίζει τη βασική του θέση, σύμφωνα με την οποία η εκπαίδευση αποτελεί μέσο εξανθρωπισμού του κόσμου. Επίσης, περιλαμβάνει την πολύ γνωστή ανάλυσή του σχετικά με τους δύο τύπους εκπαίδευσης: την "αποταμιευτική" και την εκπαίδευση μέσω επίλυσης προβλημάτων.

Freire P., Shor I., *A Pedagogy for Liberation, Bergin and Carvey, Connecticut, USA, 1987.*
Ο Freire και ο Shor, με βάση τις εμπειρίες τους, δείχνουν σε αυτό το βιβλίο-απομαγνητοφωνημένο διάλογο των δύο τους, τον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτές ενηλίκων μπορούν να συμβάλλουν ώστε οι εκπαιδευόμενοι να σκέφτονται κριτικά για τον εαυτό τους, για την ίδια τους την εκπαίδευση, αλλά και για τον κόσμο που τους περιβάλλει.

*** Goleman D.,** *Η συναισθηματική νοημοσύνη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1996. Με αφετηρία πρωτοποριακές έρευνες γύρω από τη λειτουργία του εγκεφάλου και τη συμπεριφορά, ο Goleman προσδιορίζει τους παράγοντες που μας κάνουν να πετυχαίνουμε ή να αποτυγχάνουμε στη ζωή μας. Αυτοί οι παράγονες συνθέτουν μια εντελώς διαφορετική ευφυΐα από το I.Q., που είναι η συναισθηματική νοημοσύνη.*

Αυτή περιλαμβάνει την αυτεπίγνωση, το ζήλο, την αυτοενεργοποίηση, την ενσυναίσθηση και την κοινωνική προσαρμοστικότητα.

Holmberg B., *Theory and Practice of Distance Education, Routledge, London, 1989.*
Πρόκειται για μια εξαιρετική εισαγωγή σε πολλά ζητήματα της εκπαίδευσης από απόσταση, γραμμένη από έναν από τους θεμελιωτές του πεδίου αυτού. Είναι πρακτικό και προσφέρει στον αναγνώστη τη δυνατότητα να γνωρίσει την προσπάθεια του Holmberg να προσεγγίσει την εκπαίδευση από απόσταση ως μια αμφίδρομη διαπροσωπική επικοινωνία.

*** Houle C.,*** *Continuing Learning in the Professions, San Francisco, Jossey-Bass, 1980.*
Αυτό το βιβλίο απέκτησε μεγάλη σημασία στο πεδίο της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης ως θεμελιώδες έργο. Δεν αναφέρεται μόνο σε θεωρητικά ζητήματα, αλλά επεκτείνεται και στην εφαρμογή της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης στα διάφορα επαγγέλματα. Ο Houle είναι ένας από τους πρώτους θεωρητικούς της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Αμερική, και αξίζει οι εκπαιδευτές στα διάφορα επαγγέλματα να είναι ενήμεροι όσον αφορά τις ιδέες που πρεσβεύει.

Jarvis P., *Adult Learning in the Social Context, Croom Helm, London, 1987.*
Το βιβλίο περιέχει μια πλήρη αναφορά στις θεωρίες της μάθησης. Ταυτόχρονα επικεντρώνεται στις κοινωνικές συνιστώσες που επηρεάζουν τον τρόπο πρόσβασης των ενηλίκων στην εκπαίδευση.

*** Jarvis P.,*** *Adult and Continuing Education: Theory and Practice, Routledge, London, 2000 (5th ed.).*
Πρόκειται για ένα σημαντικό βιβλίο, που παρουσιάζει με πληρότητα το θεωρητικό πλαίσιο και τις μεθοδολογικές αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων, το έργο των θεμελιωτών της, τη μεθοδολογία της εκπαίδευσης εκπαιδευτών, τη σχέση της εκπαίδευσης ενηλίκων με την εκπαίδευση από απόσταση. Πρόκειται να εκδοθεί από το Μεταίχμιο (2004).

Keegan D., *Οι βασικές αρχές της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2001.*
Πρόκειται για μια κατανοητή εισαγωγή στα θεωρητικά ζητήματα της εκπαίδευσης από απόσταση. Εισάγει τους αναγνώστες στη σκέψη και στο έργο των κύριων μελετητών αυτού του πεδίου. Επιπλέον, το βιβλίο περιλαμβάνει συγκεκριμένες αναφορές για το σχεδιασμό συστημάτων εκπαίδευσης από απόσταση.

Knowles M., *The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy, Cambridge Books, New Jersey, 1988.*
Πρόκειται για ένα ογκώδες βιβλίο, στο οποίο ο Knowles προσφέρει έναν οδηγό στη θεωρία και πρακτική της εκπαίδευσης ενηλίκων. Ο Knowles είναι πολυγραφότατος συγγραφέας, και αυτό το βιβλίο περιλαμβάνει πολλές από τις ώριμες ιδέες του. Αυτή η έκδοση είναι σημαντική, αφού περιέχει την απάντησή του στη διαμάχη "Ανδραγωγικής"-"Παιδαγωγικής", η οποία ξεκίνησε με την πρώτη έκδοση αυτού του βιβλίου, που έγινε στις αρχές του '70.

*** Knowles M.,*** *The Adult Learner: A neglected species, Gulf, Houston, 1990, 4th ed.*
Το βιβλίο συμπυκνώνει με τρόπο εύγλωττο τις απόψεις του Knowles για τη θεωρία και τη μεθοδολογία της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Knox A., *Adult Development and Learning, Jossey-Bass, San Francisco, 1977.*
Πρόκειται για μια εκτεταμένη μελέτη, μεγάλο μέρος της οποίας είναι αφιερωμένη στον ενήλικο, στην ανάπτυξή του και στη θέση του στον ευρύτερο κόσμο. Παρά το μέγεθός του και την έκταση των αναφορών του, είναι βιβλίο που διαβάζεται σχετικά εύκολα.

Kolb D., *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development, Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ, 1984.*
Αυτό το βιβλίο συνθέτει πολλές από τις σκέψεις του Kolb, και περιέχει μια πλήρη αναφορά στη θεωρία του για τον "Κύκλο της Μάθησης", καθώς και για την έρευνά του αναφορικά με τους τρόπους μάθησης.

**** Merriam S. B., Caffarella R.,*** *Learning in Adulthood, Jossey-Bass, San Francisco, 1999.*
Το βιβλίο αποτελεί τον πιο πλήρη ίσως "οδηγό" στη βιβλιογραφία και στα ερευνητικά δεδομένα της εκπαίδευσης ενηλίκων, κάτω από την αμερικανική οπτική γωνία. Είναι εύληπτο, και παρέχει μια πολύ υποβοηθητική εισαγωγή για όσους θα ήθελαν να γνωρίσουν τις εξελίξεις στο πεδίο αυτό.

Noye D., Piveteau J., *Πρακτικός οδηγός του εκπαιδευτή, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2002 (2η έκδ.).*
Πολύ χρήσιμο "εργαλείο" για τους εκπαιδευτές ενηλίκων, αναφέρεται με πρακτικό τρόπο σε όλες τις διαστάσεις του έργου τους (σχεδιασμός προγραμμάτων, σχέση εκπαιδευτών- εκπαιδευομένων, εκπαιδευτικές τεχνικές, ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση κ.ά.). Θεωρείται κλασικό στη γαλλική βιβλιογραφία.

**** Race Ph.,*** *500 πρακτικές συμβουλές για την ανοικτή και ευέλικτη εκπαίδευση, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2001.*
Το βιβλίο απευθύνεται σε όσους οργανώνουν προγράμματα εκπαίδευσης από απόσταση. Περιέχει πρακτικές οδηγίες που αφορούν τη διαμόρφωση διδακτικού υλικού, την επικοινωνία εκπαιδευτών-εκπαιδευομένων, τη χρήση της τεχνολογίας της πληροφορίας, την αξιολόγηση των προγραμμάτων.

**** Race Ph.,*** *Το εγχειρίδιο της ανοικτής εκπαίδευσης, Μεταίχμιο, Αθήνα, 1999.*
Πρόκειται για ένα κλασικό βιβλίο με μεγάλη διεθνή απήχηση. Καλύπτει όλα τα βασικά ζητήματα της εκπαίδευσης από απόσταση: σχεδιασμό προγραμμάτων, διαμόρφωση διδακτικού υλικού, αξιολόγηση των εργασιών των εκπαιδευομένων, διεξαγωγή εκπαιδευτικών συναντήσεων, ρόλος του εκπαιδευτή-συμβούλου, σχέση της εκπαίδευσης από απόσταση με τη συμβατική εκπαίδευση.

**** Rogers A.,*** *Η εκπαίδευση ενηλίκων, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2003 (2η έκδ.).*
Ένα από τα καλύτερα βιβλία που έχουν γραφτεί για την εκπαίδευση ενηλίκων. Καλύπτει τόσο τα θεωρητικά ζητήματα, γύρω από τις θεωρίες και τις αρχές μάθησης, όσο και τα πρακτικά, γύρω από τις μεθόδους εκπαίδευσης, το σχεδιασμό προγραμμάτων και την αξιολόγηση.

**** Rogers C.,*** *Freedom to Learn for the 80's, Merril-McMillan, N. York, 1983.*
Πρόκειται για μια αναθεώρηση του βιβλίου του συγγραφέα Freedom to Learn, στο οποίο παρουσιάζει τις ιδέες του γύρω από τη βιωματική μάθηση. Η πρωτότυπη έκδοση θεωρείται κλασική, ενώ η παρούσα περιέχει έναν σημαντικό εμπλουτισμό των ιδεών του επάνω στην υποκίνηση του ενδιαφέροντος για μάθηση, καθώς και επάνω στις βασικές αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Rogers J., *Adults Learning, Open University Press, 1989, 3rd ed.*

Πρόκειται για το πρώτο βιβλίο που γράφτηκε ειδικά για εκπαιδευτές ενηλίκων και εξετάζει τα διάφορα προβλήματα που συναντούν όσοι/όσες συνεχίζουν να εκπαιδεύονται. Απευθύνεται σε εκπαιδευτές που δεν έχουν εμπειρία και είναι γραμμένο με απλό και παραστατικό τρόπο. Χαρακτηριστικό είναι ότι περιέχει πολλά παραδείγματα και αυθεντικές απόψεις των εκπαιδευομένων: ποιοι είναι, γιατί συνεχίζουν να εκπαιδεύονται, γιατί εγκαταλείπουν τις σπουδές, πώς αντιδρούν απέναντι στους διαφορετικούς τρόπους διδασκαλίας.

***Satir V.,** Ανθρώπινη Επικοινωνία, Δίοδος, Αθήνα, 1989.*
Πρόκειται για ένα μικρό, αλλά σημαντικό βιβλίο μιας από τις κορυφαίες ψυχολόγους του 20ου αιώνα, που διαβάζεται εύκολα. Αναφέρεται στην ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων και στην αντιμετώπιση των εμποδίων που προκύπτουν.

***Silberman M.,** Active Training, Jossey-Bass, San Francisco, 1998.*
Πρόκειται για ένα πολύ χρήσιμο εγχειρίδιο, που περιέχει πλήθος παραδειγμάτων ενεργητικών εκπαιδευτικών τεχνικών.

**** Titmus C. J. (ed),** Lifelong Education for Adults: An International Handbook, Pergamon Press, 1985.*
Πρόκειται για ένα σημαντικό βιβλίο, που περιλαμβάνει 128 άρθρα γύρω από διάφορες όψεις της δια βίου εκπαίδευσης. Κάθε κεφάλαιο είναι γραμμένο από έναν αναγνωρισμένο θεωρητικό του πεδίου και προσφέρει μια εισαγωγή στο χώρο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Το βιβλίο δίνει συνολικά μια πολύτιμη εικόνα αυτού του χώρου.